

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Аймгийн ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

Оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго:

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжих
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх
- Иргэдээ ажлын байр, ажлын орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Эрх бүрт орон сууц хөтөлбөр боловсруулах,
- Орон нутгийн байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн баг бэх тогтоох,

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

[Handwritten signature]

6369901

6369910

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг**,

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг**;

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангиад **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Цалин, орлого:

- Хүний цалин, орлогыг үе шаттайгаар тууштай нэмэгдүүлэх бодлого баримтлан хэрэгжүүлэхдээ өнөөдөр, маргаашдаа санаа зовохгүй байх, амьдралд хүрэлцэхүйц байх шалгуурыг баримтална. Тухайлбал:

- Дундаж цалинг хүний дайтай амьдрахад хүрэлцэхүйц хэмжээнд хүргэх бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

- Хүн амын амьжиргааны баталгаажих доод түвшний үзүүлэлтийг инфляцын түвшин, хөдөлмөрийн бүтээмж, эдийн засгийн өсөлт зэрэгтэй уялдуулан өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд үе шаттайгаар хүргэх “баталгаатай орлого” олгох замаар ядуурлын түвшинг мэдэгдэхүйц бууруулна.

Энэхүү зорилтуудад богино хугацаанд хүрэхийн тулд Монгол Улсад аж үйлдвэрийн 4 дэх хувьсгалыг эхлүүлэх, байгаль орчинд ээлтэй, мэдлэгт тулгуурласан, экспортын чиг баримжаатай эдийн засгийг хөгжүүлэх, хөдөлмөрийн бүтээмжийг дээшлүүлэх, өндөр техник технологийг нэвтрүүлэх бодлогыг тууштай баримтлан хэрэгжүүлнэ.



0000002

0000011



1.2 Тэтгэвэр, тэтгэмж:

- Ахмалуудынхаа тэтгэврийн доод хэмжээг тогтоохдоо маргаашдаа санаа сэтгэл зоволгүй амьдрах хэмжээнд үе шаттайгаар хүргэхийг дэмжинэ.

1.3 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролын сургуульд шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс байшлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Гаднаад хэлийг хүүхэд бүр эзэмших тэгш боломжийг хангах боломжийг судална.

- Төрийн өмчийн их, дээд сургуульд сурах зардлыг төрөөс бүрэн хариуцдаг тогтолцоо руу үе шаттайгаар шилжих боломжтой эсэх талаар, хөгжингүй улсуудын туршлагыг нэвтрүүлэх судалгааг хийж дуусгана.

- Аймагт үйл явуулж буй зарим Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр, төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулж ажиллахыг эрх бүхий байгууллагад уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарал хүүхдүүдийн суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Ахлах ангийн сурагчдад ээлхийн нэр хүндтэй их, дээд сургуулиудын тэтгэлэгт тэнцэх, хамрагдах хөтөлбөр боловсруулна.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

- Ерөнхий боловсролын сургууль, МСҮТ, коллеж, их, дээд сургуулиудын үндсэн хөтөлбөрүүдийг онлайн хувилбартай болгож, их, дээд сургуулиудад диплом олгох онлайн сургалт явуулах эрхийг албан ёсоор зөвшөөрхийг дэмжинэ.

- Шинжлэх ухаан, инновацийн хөгжлийн улсын төсвийн 3 хувиас доошгүй бөгөөд дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 2.5 хувьд хүргэх бодлого боловсруулна.

1.4 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагдах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд дуу хоолой болон ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг илүү өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог Монгол Улсад нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.



0000003

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарлыг хандуулна.

- Монголд эмчлүүлэх боломжгүй өвчнийг гадаад улсад эмчлүүлсэн тохиолдолд төлбөрийг төр засгаас дэмжлэг үзүүлэх талаар судалгаа хийнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувидал, сэргээн засах төвийг мөрөн суманд байгуулах судалгааг хийнэ.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.5 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг, дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг, дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөлбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын хөнгөлөлтийн бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргэнэ.

1.6 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой "Эмэгтэйчүүдийн хөгжил" банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.

- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа энэ эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц "баталгаатай орлого"-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.

- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

1.7 Залуучууд, спорт:

- Гарааны бизнесийг дэмжих "Старт ап" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан "Дундын оффис" байгуулан ажиллуулах буюу тодорхой хугацаанд түрээс төлөлгүйгээр өөрийн төсөл, хөтөлбөр, шинэ санааг боловсруулах ажил хийх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.8 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг буюу Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоог бий болгоно.

7171
0062

1.9 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулахыг холбогдох байгууллагад уламжлана.
- Хүүхэд хөгжүүлэх төв, хүүхдийн ордон, хүүхдийн урлан бүтээх төвийг засгийн газар, хувийн хэвшлийн түншлэлийн дагуу байгуулах ажлыг дэмжинэ.

1.10 Оюутан, сурагчид:

- Дэлхийн шилдэг 50-и, дээд сургуульд магистр, докторын сургалтад хамрагдах эрх авсан оюутнуудын сургалтын тэтгэлэгт хөтөлбөрийг гадаад улсуудын дэмжлэг, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх замаар өргөжүүлэн хөгжүүлэх бодлого боловсруулна.
- "5+5" хөтөлбөр буюу 5 сар суралцах, 5 сар цалинтай ажил хийх хөтөлбөрийг аж ахуйн нэгж байгууллагуудын дэмжлэг, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх замаар хэрэгжүүлэх ажлыг эхлүүлнэ.
- Мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх МСҮТ-ийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж, төгсөгчдөд хос мэргэжил эзэмшүүлдэг болгохыг дэмжинэ.
- Төр засгийн захиалгаар их, дээд сургуулиудад тодорхой мэргэжлээр бэлтгэгдсэн боловсон хүчнийг ажлын байраар шууд хангадаг тогтолцоог бий болгохыг зорьж ажиллана.

1.11 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нэгэн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх "баталгаатай орлого"-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хот, суурин газруудад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд ээлтэй орчныг бүрдүүлэх шаардлагыг хуулийн дагуу илрэхтэй оролцоно.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн албан ёсоор бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг хууль эрх зүйн хүрээнд сайжруулан баталгаажуулна.
- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өсөхөд зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулна.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Орон сууцжуулах:

- Орон сууц шаардлагатай өрх-бүрийн урт хугацаанд бага багаар эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр орон сууцжуулах "Өрх бүрт орон сууц" орон нутгийн хөтөлбөрийг боловсруулан, хөгжингүй орны тэргүүн туршлагад тулгуурлан хэрэгжүүлэх боломж, эдийн засаг, хөрөнгө оруулалтын механизмыг бүрдүүлэх талаар бодлогын судалгааг хийж, техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж дуусгана.

- Орон сууцаа төмсгөх, нөхцөлөө сайжруулах хүсэлтэй гэр бүлийг "Өрх бүрт орон сууц" орон нутгийн хөтөлбөрт ижил нөхцөлөөр хамруулах хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

2.2 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан "Байшинтай малчин өрх" хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчныг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.

- "Малчин өрх-үйлдвэрлэгч" хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар төр засагтай хамтарч ажиллана.

- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо "Багш ээж" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу нас, эхний хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.

- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж төр засагт уламжлана.

- "Мал эрүүлжүүлэх" хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.

- Мал хулгайлах гэмт хэргийг тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.

- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.

- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.

- Май аж ахуйн таралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.

- Мөрөн сумыг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.

- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.

- Хөвсгөл аймгийн иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг - Монголын түнийг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг

- Байгалийн нөөц, баялаг нь "Монголын ард түмний дундын өмч мөн" бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болно.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж, боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Төрийн алба:

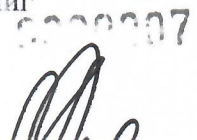
- Мэдлэг боловсрол, мэргэжил, туршлага, үр чадвар, оюуны чадавхтай иргэдийг нам үл харгалзан үндэсний хэмжээний "Хүний нөөцийн алтан сан"-д бүртгэж орон нутгийн төрийн албанд тогтвортой ажиллуулна.
- Мэргэжил, боловсролосроо төрийн албанд тэнцэн тогтвор суурьшилтай ажилласан, мэргэшсэн албан хаагчдыг сонгуулийн үр дүнгээс шалтгаалан хууль бусаар олноор нь халдаг бусармаг явдлыг таслан зогсооно.

3.3. Авлигаас ангид Монгол төр засаг:

- Тусгай зөвшөөрлийн тогтолцоонд шинэчлэл хийж, төр засгийн байгууллагын олон шат дамжлагыг нөөлхийг дэмжинэ.
- Авилга, авилгандыг орон нутгийн төрийн байгууллагаас үүрд зайлуулан цэвэрлэнэ.
- Төрийн албан тушаалтны орлого ба хэрэглээг хянах, тансаг хэрэглээг хязгаарлах, өөрөө болон ойр дотны хүмүүсээр дамжуулан гадаад, дотоодод үл хөдлөх хөрөнгө эзэмшихэд хяналт тавих хууль эрх зүйн орчныг бий болгох асуудлыг төр засгийн хэмжээний шийдвэрлүүлнэ.

3.4. Хөнгөн ба хүнсний үйлдвэр:

- Дотоодын нөөц бололцоонд тулгуурлан хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ. Нэн тэргүүнд хими технологийн, хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийг боловсруулах, аж үйлдвэрийн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний зэрэг үйлдвэрийг барьж байгуулах ажлыг дэмжиж ажиллана.


05-0000007

- Импорттыг орлох, экспортыг нэмэгдүүлэх чиглэл бүхий жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд онцгойлон анхаарч хөнгөлөлттэй зээлэнд хамрагдах ижил тэгш боломж бүхий нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.5. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.

- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн нэг гэд бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчид мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.

- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор бүх сумдад улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Үүс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.

- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэнэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангах, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.

- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилж чадамжтай болно.

- Орон нутгийн хөдөө аж ахуйн гаралтай органик бүтээгдэхүүний олон улсад танигдах брэндийг бий болгоно.

3.6. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхон байгалийг унагааг төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн "Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал"-тай уялдуулан баримтална.

- Байгалийн төгсгөлсөн газрын байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.

- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.

- Хүрээлэн буй орчныг хамгаалж, экологийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглах бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хөг боловсруулах үйлдвэрийг Мөрөн суманд шинээр барьж байгуулна.

- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг зургаан хэрэгжүүлнэ.



5555558



- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор "Ой" орон нутгийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.

- Усны эх бүрддэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомстлоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах "Ус" орон нутгийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг эсэргүүцэж ажиллана.

- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл экспортолохыг бодлогоор дэмжинэ.

- Хөвсгөл аймгийн нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булчлахыг хатуу хориглоно.

"Монголын гурван баялаг"

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томсоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай болоод хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орнуудтай мэт эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн боломжтой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эхлүүлж байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа. Монгол Улсд хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зүгээдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэнүүхэн хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таятай гадвал хүчтэй зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид өд!

Монголын гурван баялаг буюу **МОНГОЛ - ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР** ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шудийлыныарга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.



Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Алаг-Эрдэнэ сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг мөн.**

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

6333301

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгэхын зэрэгцээ монгол соёл уламжлалыг эз-заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжүүлэх улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

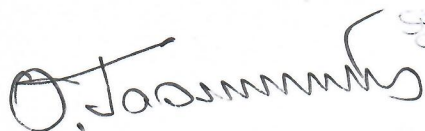
- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, сжлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



5332222

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

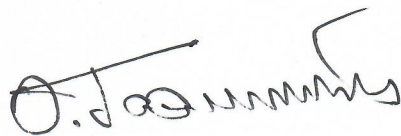
- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

67
PHOA
0000003

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг оновчтой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж, хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн лагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтын нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, барьцдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдал орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өргөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй-уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжид тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

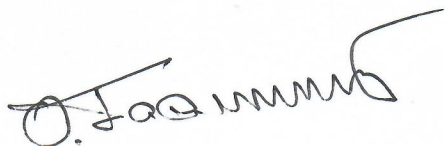
3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



0000005

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

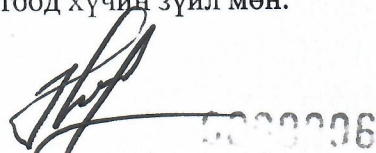
- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



5000006

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



О.Тогтоол

[Signature]

6666667

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Арбулаг сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”

Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг



[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

66666666

Монгол хүн Монголын суурь амьдрал мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нутагчаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдвар- өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томъёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож хийхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэлэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.



6000003

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өрсөвтөй зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой эрх гэр

Монгол Улсын түшигт байдлыг нь монгол эрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, эрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан "Байшинтай малчин өрх" хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- "Малчин өрх-үйлдвэрлэгч" хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, ярьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын гэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж, хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо "Багш ээж" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, өсгөжүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- "Мал эрүүлжүүлэх" хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өсгөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тариалан-тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



0000005

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

А. Төрхмөн

Ж. Х

0000006

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

6222237

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Бүрэнтогтох сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

Ө.Баянмуну

[Signature]

0000001

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлж төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварыг тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв эмнэл тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.

- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.

- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.

- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.



67
0A0

- Нийгмийн халамжийг сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өсгөх зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрхтөр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан "Байшинтай малчин өрх" хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- "Малчин өрх-үйлдвэрлэгч" хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос-нэвсүүр боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж, хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо "Багш ээж" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад-нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс сургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- "Мал эрүүлжүүлэх" хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтэцтэй бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, тариан ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хөг боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон ~~Монгол~~ **Монгол Улсын гурван Баялаг:**

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



О.Төрмөнх

[Signature]
0000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Галт сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

0000001

Монгол хүн Монголын суурь ~~боловсрол~~ мон. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг ~~олгох~~ шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биений тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

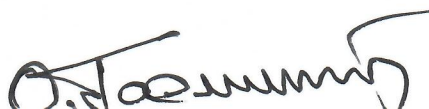
- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг тусгайлан хүргүүлнэ.



0000002

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

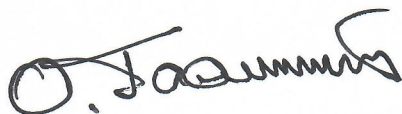
- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.



000003

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг онцгой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6-наснаас 8-нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

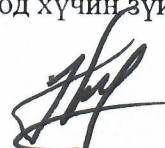
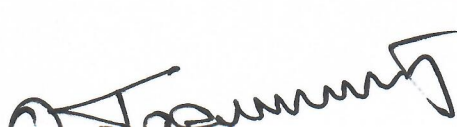
- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



6000006

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – **Монгол Улсын гурван Баялаг**:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

5000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Жаргалант сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

0000001

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бусад дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед эх онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэлт, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.





0000002

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өйөвчтэй зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрхтэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчид үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаа чиглэлийг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж өрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

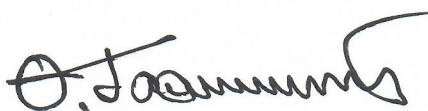
3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



0000005

44193
19070

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

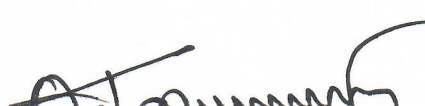
- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



0000006

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
0000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Рашаант сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны захиргааг уудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох.

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаар өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”

Эх орьныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН** – Монголын суурь баялаг;

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ** – Монголын тулгуур баялаг;

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас аажиг **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ** – Монголын түшиг баялаг мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын

88200001

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлж төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах дэвшилтэт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дэвшилтэд болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг улсын төмөр болж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жилд нэг жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэлэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



0000002

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй Бизнесийн дэмжих зорилготой "Эмэгтэйчүүдийн хөгжил" банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.

- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эхчүүдэд төрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц "багалгаатай орлого"-ыг буюу тэтгэмжийг олгох тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.

- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулахгүйгээр бөх цэвэрхон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага гэгтэврийг нэмэгдүүлэх замаар нийслэл төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах боломжон судалгааг хийж дуусгана.

- Тэтгэврийг хадгалах болон бусад зүйлсээр тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг - эндер хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулж байгаа боловч ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж ахуйд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлдээс үлэгдэж суугицах, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн тогтмол бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нөхөн сэргээх сувидал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.

- Жижиг, дунд битгээ эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх "багалгаатай орлого"-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн али талбарт бүсдийн ажиллах боломж эрхийг дэмжиж ажиллана.

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өсгөвчтэй зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, эрлөгтэй өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулж, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү пагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн багш насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээний талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцын сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагын өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, нэг уурын нэхмэлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын дундын баялаг

Та бид хамтадаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхтэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоож, Хууль хэрэгжүүлж, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй харааг бүс засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн зорилгоор бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн гүйцэтгэл хэрэгжүүлж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл

Манай улсын мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бүтээгдэхүүн, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, удмаар экспортын чаламжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн төрлөө бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худаллан авах замаар малчин, тариаланчид мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлж байгуулж, Арс, шир, боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлгийн үйлдвэрлэлийг амьдралд оруулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалагчид малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимс ургамал, аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангах, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чаламжтай болгоно.

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийн унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн, ирээдүйн уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-ын үндсэн зарчмынхнаа хамгаална.

- Байгалийн тогтвортой нэгдэл байгалийг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалах хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтангай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, байгалийн үржил осолтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн сан хөмөөг хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлийг үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлогыг баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхилалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой алчлах, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор "Ой" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савын ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэхүүн, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад хангах "Ус" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг баримтатж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цомийн хамгаал буслахыг хагуу хориглоно.

МОНГОЛЫН ХӨГӨЛБӨР ХЭРЭГЖИХ БАТАЛГАА

Стратегийн ач холбогдолтой бодлогыг хэрэгжүүлэхэд Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой бийтэйг байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудлыг бүрхсөн байгааг.

Өвөг дээдсийн алтан амна золиос болон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга туснаар Монгол Улс маань оргон уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай болсон. Ард нь амнаас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улсуудтай адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн боловсроотой улс болж Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн хүчээр эрх зүйн орчин байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих ард түмний хүчээр хэрэгжих байгааг анзаарж байгаа юм. Та бидний Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

Манай улсын хоёр хөрш, ирээдүйн хөгжлийн хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь манай улстай адил байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн нийт бүтээгдэхүүн нь турдлагаар манай улс байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай байгааг анзаарж байгаа юм.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – **Монгол Улсын гурван Баялаг:**

Ухиагтай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Тосонцэнгэл сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

- Нийгмийн халамжийн сачгаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг боловчтой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн - бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчин өрх хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, ирбс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх нэмэгдүүлэх, өв ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



6000005

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



0000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Түнэл сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

0202001

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар, суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлахаа. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хамрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

- Нийгмийн халамжийн сайтаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт тусламж, үйлчилгээг оновчтой зөл зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөр, хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд

- Малчин өрхөд зориулсан "Байшинтэй малчин өрх" хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдын үйлдвэр хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- "Малчин өрх-үйлдвэрлэгч" хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, ямаа шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо "Багш ээж" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх, хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэгдүгээхний санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- "Мал эрүүлжүүлэх" хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэргтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чөлөөтэй нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумлад орчин үеийн цэвэрлэгдэж нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, тарианы ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.

3 1605

00000035



3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

0000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Улаан-Уул сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”

Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг**;

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг**;

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил дэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг**



0000000

0000001

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгох төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



0000002

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.

- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.

- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.

- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

671
ЮАА

0000033

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг өсөвчтой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хууль-ын хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрхтөр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хсдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, ямс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын талбай, тариалан зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлэх хөтөлбөртэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэд 6-8 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, есв ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэргтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайнсан байгууллагын өргөжүүлэх шаардлагыг нэвтрүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргээр зэмсэж учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрдэмтний сан байгуулалтыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн газарлалад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөл тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хэслуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн дэмжлэг хамгаалах цаатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

15

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signature]

0000007

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Ханх сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

0000001
0000000

Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нутагаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөдөлтэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



5222202

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

- Нийгмийн халамжийн сайн үйл хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг бий болгох зов зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хувийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрхтэй

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлж, малчин үнэ хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, хуар ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн эснэгт байгууллагыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөл, нийгмийн, өндөр шимт шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсал, тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.

1193
107064

0000005

3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



Handwritten signature and the number 6888887.

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Цэцэрлэг сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”



Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий “МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг** мөн.

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг

Монгол хүн Монголын суурь бэлэглэгч мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр хийж, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.
- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.
- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжланэ. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.
- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.
- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.
- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.
- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.
- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



ГЭМТЭГ

1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.

ХҮЛЭЭН

61
ЮА

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг оновчтой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг хөгжлөөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр- хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэргтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээ хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



11

Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



Two handwritten signatures in black ink. The first signature is on the left, and the second is on the right, both appearing to be stylized and possibly belonging to the same person or different individuals.

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Чандмань-Өндөр сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”

Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг мөн.**

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг



Монгол хүн Монголын суурь баялаг мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.
- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого-боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.
- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр дэмжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.
- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.
- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцдоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжинцөт улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.
- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.
- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв олош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.
- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.



11
Август
1

3717
A006
2022

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг онсовчтой гүйцэтгэж байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжжээ ажиглана.

Хоёр. Ажилтай, эрлөгтэй өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

2.1 Малчин өрхүүн

- Малчин өрхөд зориулсан "Байшинтай малчин өрх" хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- "Малчин өрх-үйлсэрлэгч" хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дөрвүү цагаан идээ, жонс ямар, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын гэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо "Багш ээж" хөтөлбөрийн хэрэгжүүлэх багц боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дотуур судалгаа, судалгааг үндэснээс 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтын нэмэгдүүлэлтийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- "Мал эрүүлжүүлэх" хөтөлбөр, хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэргийг тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайнсан байгууллагын өргөжүүлэх чарактын нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдал орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Мал аж ахуйн гарцтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлэх зорилгоор зээлийн дэмжлэг байгуулна.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, мал ахуйн нөхцөл тариалан тариач, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг дэмжжээ хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн бордоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

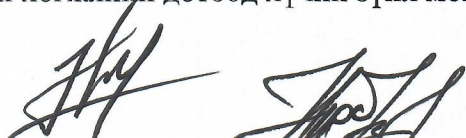
- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signatures]

Хөвсгөл аймгийн МАХН-аас 2020 оны

Эрдэнэбулган сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд

оролцох мөрийн хөтөлбөр

“Монголын гурван баялаг”

Зорилго

МАХН нь Монголын ард түмний ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, Монгол Улсын язгуур эрх ашгийг эрхэмлэн дээдэлж, ард түмнийхээ аз жаргалтай амьдрах хүсэл тэмүүллийг хөхүүлэн дэмжих нь туйлын чухал зорилго мөн хэмээн үзэж, түүнд хүрэхийн тулд:

- Залуучууддаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэхийг дэмжинэ.
- Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхээ бүрэн эдлэх,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх,
- Орон нутгийн бүх шатны байгууллагуудыг авилгаас цэвэрлэх,
- Нийгэмд шударга ёсыг сэргээн бат бэх тогтоох,

зорилт бүхий **“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ”** Мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийнхээ санал хүсэлд тулгуурлан боловсруулснаа өргөн дэвшүүлж байна.

“МОНГОЛЫН ГУРВАН БАЯЛАГ” хөтөлбөр:

Эх орныхоо эзэн, эрүүл саруул, өргүй, өндөр боловсролтой **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг;**

Ажилтай, орлоготой, орон сууцтай **МОНГОЛ ӨРХ – Монголын тулгуур баялаг;**

Хүнээ хамгаалдаг, авилгаас ангид **МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ – Монголын түшиг баялаг мөн.**

Энэхүү гурван баялгийн амин холбоог сэргээн Монгол Улсыг өнөөгийн гүнзгий хямралаас гаргах хөгжил цэцэглэлтийн бодлогыг тодорхойлж байна.

Нэг. **МОНГОЛ ХҮН – Монголын суурь баялаг**



Монгол хүн Монголын суурьтай мөн. Монгол хүн төр засгийн хамгаалалтад байж, эх орондоо ажил хөдөлмөр эрхлэх, амьдралд нь хүрэлцэхүйц цалин орлоготой байх бүрэн эрхтэй. Амьдралын нугачаанд ядарч зүдэрсэн ард иргэдээ хүний дайтай амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх нь төр засгийн үндсэн үүрэг мөн.

1.1 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан:

- Ерөнхий боловсролыг олгохдоо шинжлэх ухааны мэдлэг олгохын зэрэгцээ монгол соёл уламжлал, ёс заншлаа дээдэлсэн, ёс суртахуунтай иргэнийг бэлтгэж, амьдралдаа эзэн болж явах чадвар суулгахад түлхүү анхаарна.

- Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын хүртээмж, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлнэ. Хүүхдийн сурах чадварт тохирсон орчин нөхцөлийг бүрдүүлж хоёр ээлжийг халах талаар бодлого боловсруулах зөвлөх үйлчилгээ хийлгэнэ.

- Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Ерөнхий боловсролын сургуулийг шинжлэх ухаан, технологийн чиглэлээр төрөлжиж гүнзгийрсэн сургалттай болгон өөрчлөн зохион байгуулахыг уламжлана. Амьдралын түвшнөөс үл хамаарч хүүхдүүдийг суралцах боломжоор тэгш хангана.

- Сурагч бүрийг нийгэмд тустай сайн дурын ажил хийдэг соёлыг нэвтрүүлж, энэ тухай харьяа боловсролын байгууллагаас албан ёсны тодорхойлолт гаргаж өгдөг зохицуулалт хийнэ.

1.2 Эрүүл мэнд:

- Жил бүр 40-өөс дээш насны иргэдийн хавдрын урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд үнэ төлбөргүйгээр заавал хамрагддаг эрх зүйн орчныг бий болгохын төлөө ажиллана.

- Эрүүл мэндийн бодлогыг цогцоор нь өөрчлөх, төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг хөгжингүй улс орнуудын жишиг тогтолцоог суманд нэвтрүүлэх судалгааг хийнэ.

- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндийг дэмжих зорилгоор нийтийн биеийн тамирыг хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгохыг дэмжинэ.

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд бүх нийтээр эрүүл, цэвэр, аюулгүй орчинд аж төрөх нөхцөлийг бүрдүүлж, нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролын тогтолцоог бий болгоход төр засгийн анхаарал хандуулна.

- Дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи нэвтрүүлж, эрт үед зөв онош тогтоосноор зөв эмчилгээ, үйлчилгээ авах нөхцөлийг сайжруулна.

1.3 Бизнес эрхлэгчид:

- Шинээр бизнес эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд гарааны бизнесийн хүүгүй зээл, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох санхүү, зээлийн тогтолцоог бий болгох бодлогын судалгаа хийж дуусгана.

- Жижиг дунд бизнесийн тодорхойлолтыг оновчтой томьёолж олон улсын жишгийг мөрдлөг болгож жинхэнэ жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт зориулсан төсөл, хөтөбөрийг эзэнд нь хүргэдэг, ажлын байр нэмэгдүүлэх тутам татварын бодлогоор дэмжих саналыг төр засагт хүргүүлнэ.



1.4 Эмэгтэйчүүд:

- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулах эрх зүйн орчныг судална.
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд өөрсдийнх нь хүсэлтээр аль нэг нь гэртээ хүүхдээ асрах тохиолдолд өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэхүйц “баталгаатай орлого”-ыг олгодог тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжихийг дэмжинэ.
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг авч байгаа цалинг нь бууруулалгүйгээр богиносгосон цагаар ажиллуулдаг тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарал хандуулна.

1.5 Ахмадууд:

- Бага тэтгэврийг нэмэгдүүлэх замаар ижил төрлийн хөдөлмөр эрхэлж байсан иргэдийн тэтгэврийн зөрүүг арилгах бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Тэтгэврийг хадгаламж болгох бодлого хэрэгжүүлж, тэтгэврийн хадгаламжийг үр хүүхэд, гэр бүлд нь өвлүүлдэг өндөр хөгжилтэй улс орны тэргүүн туршлагыг нэвтрүүлэх бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Төр засгийн байгууллага бүр ахмадуудыг орон тооны бус сайн дурын зөвлөхөөр авч ажиллуулдаг болно. Ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг урамшуулах тогтолцоо бий болгохыг дэмжинэ.

1.6 Хүүхдүүд:

- Хөдөөгийн малчин өрхийн 0-6 насны хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох үйл ажиллагааг нүүдлийн аж байдалд нь тохируулан зохион байгуулна.

1.7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд:

- Хөгжлийн бэрхшээлээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх чиглэлээр улс төр, нийгэм, эдийн засгийн цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн нөхөн сэргээх сувилал, эмнэлэг шинээр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнтэй гэр бүлийг зүй зохистой амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцоход төр засгаас онцгойлон дэмжлэг үзүүлэх бодлогын судалгаанд тусган, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлно.
- Жижиг, дунд бизнес эрхэлж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон өрх гэрийг дэмжиж хөнгөлөлттэй зээл олгох, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, гэр бүлийн аж ахуйн нэгж оролцсон тендер, сонгон шалгаруулалтыг дүгнэхдээ тэдэнд давуу эрх олгох хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжиж ажиллана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асран хамгаалагчид өнөөдөртөө санаа зоволгүй амьдрах хэмжээнд хүрэх “баталгаатай орлого”-ыг буюу тэтгэмжийг олгох талаар бодлогын судалгааг хийж дуусгана.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн сонгох, сонгогдох эрх, мөн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн аль ч салбарт бусдын адил ажиллах боломж, эрхийг дэмжиж ажиллана.



ХТБ
ДТБ
РК

- Нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусламж, үйлчилгээг оновчтой зөв зохион байгуулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан тохируулгатай ажлын байр бий болгох, хөдөлмөрийн хуулийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах квотод хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч буй эцэг эхчүүдийг хамруулан оруулахыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. Ажилтай, орлоготой өрх гэр

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь монгол өрх мөн тул төр засгаас гэр бүлийг дэмжих бодлогыг боловсруулан, өрх бүрийг орон сууцаар хангах хөтөлбөр боловсруулж ажиллана

2.1 Малчин өрхүүд:

- Малчин өрхөд зориулсан “Байшинтай малчин өрх” хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага байгаа эсэх талаар бодлогын судалгаа явуулж, дулаан, тохилог байшин барихад нь дэмжлэг үзүүлэх, малчдыг үл хөдлөх хөрөнгөтэй болгох хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- “Малчин өрх-үйлдвэрлэгч” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, малчин өрхүүд хамтарч сум, багийн төв дээр сүү цагаан идээ, арьс шир, ноос ноолуур боловсруулах, мах, махан бүтээгдэхүүн, малын тэжээл үйлдвэрлэх зэргээр жижиг, дунд бизнес эрхлэхэд нь төр засгаас дэмжлэг үзүүлж хөнгөлөлттэй зээл олгох талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтарч ажиллана.
- Малчин өрхийн бага насны хүүхдэд бага ангийн боловсрол олгохдоо “Багш ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Бага боловсролын стандартад нийцсэн сургалтын хөтөлбөрийн дагуу эцэг, эх нь хүүхдэдээ 6 наснаас 8 нас хүртэл нь гэрээр боловсрол олгох зохицуулалтыг нэвтрүүлэхийг санал болгоно.
- Бэлчээрийн талбайг сэргээх, нэмэгдүүлэх, өвс ургамлын гарцыг сайжруулах зорилгоор усжуулах, худаг ус гаргах, булаг шанд хамгаалах, сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах санаачилгыг дэмжиж орон нутгаас дэмжинэ.
- “Мал эрүүлжүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар мал, амьтнаас хүнд халдварладаг өвчнөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх тухайлсан байгууллагыг өргөжүүлж, чадавхыг нь нэмэгдүүлнэ.
- Малаа хулгайн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах зорилгоор Эрсдэлийн сан байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- Сумдад орчин үеийн шаардлагад нийцсэн мах боловсруулах үйлдвэр байгуулахыг санхүү зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг нэмүү өртөг шингээж гадаад зах зээлд нийлүүлдэг эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.
- Орон нутгийг түшиглэж эрчимжсэн фермерийн мал аж ахуй, монгол орны байгаль, цаг уурын нөхцөлд тохиромжтой, өндөр ашиг шимтэй уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэхийг дэмжинэ.
- Жимс, жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариаланг хөгжүүлнэ.
- Сумын иргэн, аж ахуйн нэгжийн тарьсан тариа, ногоог худалдан авах Биржийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Газар тариалангийн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

Гурав. Монгол төр засаг – Монголын түшиг баялаг

Та бид хамтдаа АРД ТҮМНИЙ ТӨР ЗАСГИЙГ эмхлэн байгуулна. Төр засгийн бүрэн эрхийг Хууль тогтоох, Хууль хэрэгжүүлэх, Шүүх, Хянах харилцан тэнцвэртэй хараат бус засаглалын эрх мэдэлд хуваарилахыг болон дараах асуудлуудыг ард түмнээсээ асууж зөвхөн дэмжсэн тохиолдолд дараах асуудлуудыг цогцоор нь шийдвэрлэнэ.

3.1. Байгалийн баялаг:

- Байгалийн нөөц, баялаг нь “Монголын ард түмний дундын өмч мөн” бөгөөд улс орны эрчимтэй хөгжлийн суурь болох ёстой.
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрийг дэлхийн болон Монгол Улсын түүхэн жишигтэй уялдуулан нэмэгдүүлэн тогтоох эрх зүйн үндсийг судалж боловсруулж төр засгийн анхааралд хүргэнэ.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялгийг түшиглэсэн боловсруулах үйлдвэр, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэр байгуулахыг дэмжинэ.

3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл:

Манай улсын мал аж ахуй, газар тариалан, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилго нь химийн борлоогүй органик, хүний биед нэн тустай, зах зээлд өндөр үнэ хүрэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дэлхийн зах зээлд нийлүүлэхэд оршино.

- Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжиж, органик мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, улмаар экспортын чадамжтай болгож хөгжүүлнэ.
- Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гол гол бүтээгдэхүүнийг төр засгаас худалдан авах замаар малчид, тариаланчдыг мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн огцом хэлбэлзлийн цохилтоос хамгаална.
- Малыг эрүүлжүүлэх зорилгоор суманд улсын мал эмнэлгийн салбарыг өргөжүүлэн байгуулна. Арьс шир боловсруулах, борлуулах орон нутгийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож мал эмнэлэгтэй уялдуулан ажиллуулна.
- Өндөр үр ашигтай газар тариалан (малын тэжээл, үр тариа, хүнсний ногоо), хүлэмжийн аж ахуй, жимс жимсгэний аж ахуй хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж, органик жимс, хүнсний ногоо, үр тариа зэрэг бүтээгдэхүүний экспортыг хөгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн салбарын дархлааг бий болгохын тулд малын шилмэл омгийн үр болон үр тариа, хүнсний ногооны шилмэл сортын үрийн санг бий болгож хадгалж, шинэчилдэг чадамжтай болно.



3.3. Экологийн тэнцвэртэй байдал:

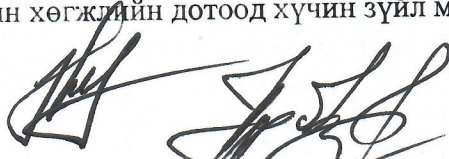
- Хөвсгөл нутгийнхаа байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалж, түүний баялгийг хойч үедээ өвлүүлж ирсэн үндэсний уламжлалаа шинэ цагийн “Ногоон хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан баримтална.
- Байгалийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг алдагдуулахгүй байх, биологийн төрөл зүйлийг хадгалан хамгаалах бодлогыг баримталж, ан амьтантай онцгой хэрцгий аргаар харьцахыг хуулиар хориглох саналыг дэмжиж ажиллана.
- Нэн ховор, ховордсон амьтан, ургамлын үржил өсөлтийг хангахын тулд тэднийг зориудаар үржүүлэх, генийн санг нь хамгаалахад орчин үеийн шинжлэх ухааны ололтыг ашиглана.
- Хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэн явуулахыг хязгаарлах, хориглох бодлого баримтлан хэрэгжүүлнэ. Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулна.
- Цөлжилт, бэлчээрийн талхлалттай тэмцэх, бэлчээрийн менежментийг нэвтрүүлэн сайжруулах, уст цэгүүдийг шинээр байгуулах, таримал тэжээлийн аж ахуй байгуулах бодлогыг тууштай хэрэгжүүлнэ.
- Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглаж, ой хамгаалах, нөхөн сэргээх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор “Ой” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Гол мөрний ай савыг ойжуулах ажлыг нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ. Газар зүйн мэдээллийн тогтолцоонд суурилсан ойн мэдээллийн сан байгуулна.
- Усны эх бүрэлдэх сав газар, усны ундарга, нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах, сан бүрдүүлэх зэрэг усыг зүй зохистой ашиглах, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах “Ус” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Төрийн тахилгатай уул, гол мөрөн, нуурын эко системд хор хохирол учруулахгүйн тулд тэдгээрийн ойролцоо ашигт малтмалын үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.
- Ногоон хөгжлийн бодлогыг тууштай баримталж ногоон эрчим хүч, технологид суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлохыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт цөмийн хаягдал булшлахыг хатуу хориглоно.

“Монголын гурван баялаг”

Мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих баталгаа

Стратегийн ач холбогдолтой томоохон ордуудыг ашиглахдаа зөвхөн Монголын ард түмний дундын өмч болгон өнөөгийн ба ирээдүй хойч үеийн иргэдийн нийтлэг эрх ашгийг хангах зорилттой нийцүүлнэ. Байгалийн баялаг ард түмний дундын өмч болсноор ядуурлын асуудал бүрмөсөн шийдэгдэнэ.

Өвөг дээдсийн алтан амиа золиосолсон их тэмцэл, хөдөлмөрийн үр дүнд Та бидэнд уламжлагдан ирсэн туурга тусгаар Монгол Улс маань өргөн уудам газар нутагтай, арвин их байгалийн баялагтай бөгөөд хүн ард нь авьяас чадвартай билээ. Бидний улс дэлхий дахины хөгжилтэй улс орны нэгэн адил эрчимтэй хөгжих, ард түмэн нь чинээлэг амьдрах бүрэн бололцоотой гэдгийг Та бид гүнээ ухамсарлаж байгаа юм. Та бид юуны түрүүн төр засгийн бүрэн эрхийг ард түмэндээ эгүүлэн өгч, хариуцлагатай төр засгийг ард түмний хүсэл зоригоор эмхлэн байгуулах нь энэхүү мөрийн хөтөлбөр хэрэгжих хамгийн том баталгаа – Монгол Улсын хөгжлийн дотоод хүчин зүйл мөн.



Манай улсын хоёр хөрш, ойр зэргэлдээ гурав дахь хөршүүд хүн амын хувьд олон, эдийн засгийн хөгжил нь дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн нь хурдтайгаар нэмэгдэж байгаа нь Та бидний Мөрийн хөтөлбөрийн зорилтууд хэрэгжихэд таатай гадаад хүчин зүйл мөн.

Монгол Улсыг хөгжүүлэх хамгийн гол нөөц баялаг бол манай улсын иргэд мөн. Төрийн албанд улс орноо хөгжүүлэх чин эрмэлзэлтэй, нийтийн эрх ашгийг хувийн эрх ашгаас дээгүүр тавьж чаддаг хүмүүсийг тогтвортой ажиллуулна. Та бид Монгол хүний саруул ухаанд итгэх ёстой.

Эрхэм сонгогчид оо!

Монголын гурван баялаг буюу МОНГОЛ ХҮН - МОНГОЛ ӨРХ - МОНГОЛ ТӨР ЗАСАГ Мөрийн хөтөлбөрийг Та бид хамтдаа хэрэгжүүлснээр нийгэмд шударга ёс бат бэх тогтож, өрх гэр бүл бүр өөдлөн дэвжих болно.

МАХН-ын нэр дэвшигчид Сонгогч Таны итгэлийг дааж чадна!

МАХН-ын нэр дэвшигчдийг багаар нь тууштай дэмжин сонгоорой!

Та бидний хайртай эх орон – Монгол Улсын гурван Баялаг:

Ухаантай, эр зоригтой Монгол хүн мандтугай!

Аз жаргалтай, бат бэх Монгол гэр бүл мандтугай!

Шударга, хариуцлагатай Монгол төр засаг мандтугай!



[Handwritten signatures]